Napsal uživatel Tomáš Pohl
Pondělí, 22 Leden 2007 04:00

(recenze knihy Jaroslava Riedla Kritik bez konzervatoře)

Po roce 1989 se doslova roztrhl pytel s knihami obsahujícími paměti různých lidí. Jen málo takových knih obstojí v běhu času, zejména váží-li se jen na určitou ukřivděnost autora nebo na skandál, na který se brzy zapomene, neboť je překonán skandálem dalším.

Před nedávnem vyšla v nakladatelství Galen kniha hudebního publicisty **Jaroslava Riedela *Kritik bez konzervatoře***
. Riedel zvolil formu rozhovoru se známým hudebním kritikem a novinářem Jiřím Černým. Forma rozhovoru často předčí memoáry psané v první osobě už proto, že autor, či spíše slova autora upravená nějakým novinářem, se snaží skutečnost přibarvit a vybrat jen to, co se podle autora hodí ke kladnému obrazu osobnosti. Rozhovor není jednoduchá forma. Předpokládá především, že tazatel ví mnoho o osobě dotazovaného. Další částí umu tazatele je schopnost klást otázky. V případě Kritika bez konzervatoře Jaroslav Riedel (ročník 1963) zvládl obě dvě základní složky velmi dobře.

Jiří Černý oslavil v minulém roce sedmdesáté narozeniny. Jeho život je proto částí dějin české hudby. Kniha nemá obvyklé schéma - narození - škola - kariéra - současnost, plus sem tam veselá historka. Kdyby tomu tak bylo, musela by kniha být o někom jiném, než je Jiří Černý. Kvalitou bych knihu přirovnal k rozhovoru Ondřeje Bezra s Vladimírem Mišíkem.

Jiří Černý vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v padesátých letech minulého století. V té době neexistovala fakulta žurnalistiky, ale stejně jako na ostatní novináře, i na něj měl z pedagogů asi největší vliv František Gel, mimo jiné i reportér z Norimberského procesu. Byť se Černý vyjadřuje o škole do značné míry skepticky, vliv poctivé staré žurnalistické školy Gela je v jeho přístupu i stylu znát. Černý byl původně sportovním novinářem v Československém sportu. Nicméně kamkoli přišla jeho vysoká, téměř dvoumetrová postava, stal se rázem vůdčí osobností. Individualismus byl v padesátých letech minulého století v kádrových materiálech na jednom z prvních míst ve výčtu negativ. Jiří Černý byl individualistou vždy, ať to byl lukostřelecký oddíl, sportovní redakce či jakákoli jeho pozdější profese. Všude, kde delší či kratší dobu působil, zanechal stopu. Proto byl "odejit" ze sportovní redakce a později i z Mladého světa. Právě v Mladém světě se zrodil Černý jako hudební kritik v oblasti populární hudby, byť jeho celoživotní láskou je opera a především dílo Leoše Janáčka. Byl u zrodu Zlatého Slavíka, jehož duchovním otcem byl Ladislav Smoljak. Polovina šedesátých let byla ve znamení rozhlasového pořadu Dvanáct na Houpačce. Pořad původně uváděl zpěvák a trumpetista Jiří Jelínek s Janou Malknechtovou (pamětníci si zanotují jejich slavného Motýla),

ale autorem scénáře byl Jiří Černý se svou první ženou Mirkou. Manželé Černí v té době utvářeli přehled posluchačů nejen o kvalitní české hudební scéně, ale i o scéně zahraniční. V té době se narodila další Černého podoba, podoba rozhlasového redaktora s charakteristickým hlasem, který posluchači dokáží mezi ostatními hlasy okamžitě rozeznat.

Mezi celoživotní hudební, ale i lidské, lásky Jiřího Černého patří Karel Kryl. Pokusy zařadit Kryla mezi vítěze Houpačky se však zpočátku nesetkaly s úspěchem. Teprve po sovětské okupaci se Kryl stal jedním z hlasů národa. Černý byl pochopitelně u zrodu jeho první desky Bratříčku, zavírej vrátka. Jenže v roce 1969, po opakovaných vítězstvích písně Jaromíra Vomáčky Dobře míněná rada, jinak spíše známé jako Běž domů Ivane, byla Houpačka zakázaná a Černý na dlouhá léta z rozhlasu zmizel.

V knize jsou odpovědi na některá velmi citlivái osobní témata a otázky. Mezi ně patří i vztah Jiřího Černého k první manželce Mirce Filipové. Rozvod rozdělil oba tak, že přestala komunikace. Mirka Filipová podepsala Chartu 77, ale Jiří Černý nikoliv. Je jasné, že kdyby tak učinil, slyšeli bychom jeho Antidiskotéky a jiné pořady sedmdesátých a osmdesátých let až po listopadu 1989. Černý se zde ani příliš nehájí, ani neobviňuje. Je na čtenáři, aby o tom samostatně přemýšlel.

Další tématem je kapitola věnovaná soudu o autorství knihy ***Hvězdy tehdejších hitparád***, který Černý neúspěšně vedl devět let (!) s bývalou ženou Mirkou. Věřím, že tato část života naplnila Černého hořkostí a pocitem křivdy, ale myslím, že osobnosti jeho formátu by slušelo více nadhledu a gentlemanství. Černý byl všude, kde se něco dělo. Proto nemohl chybět ani ve slavné éře časopisu Melodie, spojené především s gentlemanem hudební scény číslo jedna, panem doktorem Lubomírem Dorůžkou. Nemělo by se zapomínat ani na takové osobnosti jako byl redaktor Leo Jehne, Čestmír Klos či František Horáček. Tihle lidé dokázali i létech normalizace udělat z Melodie velmi zajímavý a čtený hudební časopis až do jeho pohlcení normalizačními neumětely.

Černý je spojen i listopadovou revolucí v roce 1989, kdy nemohl chybět. V článku věnovaném jeho sedmdesátým narozeninám jsem napsal, že Černý se na rozdíl od jiných, nikdy nehrnul do politických funkcí. Přiznám se, že jsem nevěděl, že mu byla nabídnuta funkce ministra kultury, kterou by přijal. Podle jeho slov se však ministrem nestal dík vlivu přátel bývalé ženy Mirky. Zajímavou kapitolou je jeho šéfování v časopisu Rock and Pop. Zde jeho vzpomínání mimo jiné plasticky odráží vztahy většiny redaktorů ke "kotlíkářům", které se nedají označit jinak než averze. Právě osoba Černého, který je pro mě symbolem tolerance, dané kromě povahy i šíří jeho znalostí, se snažila onu pověstnou averzi tlumit.

Překvapivé bylo pro mě i vylíčení osoby Jana Rejžka, často proklínaného hudebního kritika. Chtěl bych si mimo jiné poslechnout kazetu k padesátinám Jiřího Černého, kde Rejžek parodoval desítky osob, včetně politiků a hudebních kritiků. Jenže v podstatě otcovský vztah k Janu Rejžkovi přerostl ve vztah negativní. Černý ale na stránkách knihy obrazně podává Rejžkovi ruku k usmíření.

Myslím, že každý, kdo zná Jiřího Černého, najde v knize to, co léta hledal a stejně jako já bude řadou poznatků příjemně i nepříjemně překvapen. Jiří Černý je sice novinářskou legendou, je ale i živý člověk se spoustou krásných vlastností, ale i s chybami. Zájemcům o osobu Jiřího Černého je možné doporučit jeho knihu fejetonů s názvem Načerno, nebo se občas zaposlouchat do jeho rozhlasových pořadů.

Kritik bez konzervatoře se čte jedním dechem. Zároveň nutí čtenáře se k jednotlivým částem knihy vracet. Je knihou, která se povedla, což není dnes tak samozřejmé. Tak přeji i vám krásný čtenářský zážitek.

(Knihu Kritik bez konzervatoře vydalo v edici Olivovníky nakladatelství Galen v roce 2006, počet stran 378, cena neudána, ale koupíte ji za Kč 350)